

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้เพลงร้องและดนตรีที่มีต่อการพัฒนาการในเด็กผู้ด้อยโอกาส เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อนำเพลงร้องและดนตรีมาจัดกิจกรรมให้เด็กผู้ด้อยโอกาส และเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยโดยสรุปตามลำดับดังนี้

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อนำเพลงร้องและดนตรีมาจัดกิจกรรมให้เด็กผู้ด้อยโอกาส
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

สมมติฐานของการวิจัย

เพลงร้องและดนตรี สามารถช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านความรู้ของเด็กผู้ด้อยโอกาสให้มีชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลการใช้เพลงร้องและดนตรีที่มีต่อการพัฒนาการในเด็กผู้ด้อยโอกาส ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากร

กลุ่มเด็กปฐมวัย ณ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
จำนวน 280 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4-6 ปี จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินค่าเฉลี่ยพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส โดยใช้ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการร่วมกิจกรรมเพลงร้องและดนตรี
2. แบบประเมินกิจกรรมเพลงร้องและดนตรีที่นำมาใช้กับเด็กผู้ด้อยโอกาส
3. แผนการจัดกิจกรรมเพลงร้องและดนตรี ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมการฟังเพลง กิจกรรมการร้องเพลง กิจกรรมการสร้างสรรค์ทางดนตรี กิจกรรมการใช้เครื่องเคาะจังหวะ และกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลง เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส

วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาการสร้างแบบประเมินพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาสซึ่งในแบบประเมินพัฒนาการของเด็ก มี 5 ข้อ โดยการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยสร้างแบบประเมินกิจกรรมเพลงร้องและดนตรีที่นำมาใช้กับเด็กผู้ด้อยโอกาส กิจกรรมเพลงร้องและดนตรี มี 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมการฟังเพลง กิจกรรมการร้องเพลง กิจกรรมการสร้างสรรค์ทางดนตรี กิจกรรมการใช้เครื่องเคาะจังหวะและกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลง

2. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมเพลงร้องและดนตรี โดยศึกษาจากทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เสียงดนตรี ซึ่งได้ศึกษากิจกรรมเพลงร้องและดนตรีที่เด็กผู้ด้อยโอกาสต้องการของโกวิท ชันธุศิริ (2519) ญรุต สุทธิจิตต์ (2543) ธวัชชัย นาควงศ์ (2543) และงานวิจัยของพัชรา พุ่มพชาติ (2533) และฉัตรสุดา เขียวปรีชา (2537) ผู้วิจัยคัดเลือกบทเพลงประกอบในการจัดกิจกรรม โดยคัดเลือกบทเพลงที่เหมาะสมกับวัยของเด็กซึ่งเป็นบทเพลงประเภทที่มีเนื้อร้อง มีประเภทที่บรรเลงอย่างเดียว มีการบรรเลงในลักษณะสนุกสนาน ท่วงทำนองที่สดชื่นรื่นเริง ฟังแล้วรู้สึกสบาย น่าสนใจและเกิดความเพลิดเพลิน เสียงของเครื่องดนตรีที่มีระดับเสียงสูง-ต่ำ และความดังค่อยให้เด็กสามารถเข้าใจได้จำนวน 5 เพลง

3. แบบประเมินพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส แบบประเมินกิจกรรมเพลงร้องและดนตรีที่นำมาใช้กับเด็กผู้ด้อยโอกาส โดยนำมาให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรี ตรวจสอบความเหมาะสมเนื้อหาวิธีการสอนและระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองจำนวน 3 ท่านคือผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ สร้อยระย้า อาจารย์บรรเทอ เกษมศิลป์และอาจารย์เมธี พิกุลทอง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยฉบับนี้ ได้มีการประเมินพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส กลุ่มตัวอย่างก่อนทำการทดลองและนำผลของข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเพลงร้องและดนตรีของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

1.1 ระยะก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยแจ้งการใช้ห้องเรียนสำหรับเด็กผู้ด้อยโอกาสกลุ่มทดลอง โดยให้นักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้เตรียมห้องให้ จากนั้นผู้วิจัยจะเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกับการจัดกิจกรรมเพลงร้องและดนตรี เช่น คีย์บอร์ด เครื่องเล่นซีดี ซีดีเพลง ไซโลโฟนเด็ก แทมโบรีน มาราคัส คาสทาเนท กระดานไวท์บอร์ดชนิดแม่เหล็ก เม็ดแม่เหล็กกลม สื่อภาพประกอบกิจกรรม ฯลฯ และดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็กผู้ด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และทำการทดสอบก่อนเพื่อวัดพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส กลุ่มทดลองโดยใช้แบบประเมินพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส จำนวน 12 คน โดยนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมและผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินเป็นรายบุคคล

1.2 ระยะการทดลอง

ดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลอง โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมเพลงร้องและดนตรี เริ่มทดลอง ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2555 ถึงเดือนกันยายน 2556 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดไว้ 16 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที โดยที่ผู้วิจัยทำการจัดกิจกรรมเพลงร้องและดนตรีได้แก่ กิจกรรมการฟังเพลง กิจกรรมการ

ร้องเพลง กิจกรรมการสร้างสรรค์ทางดนตรี กิจกรรมการใช้เครื่องเคาะจังหวะ และกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลง

1.3 ระยะหลังการทดลอง

ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส หลังการทดลอง ผู้วิจัยทำการประเมินและสังเกตพฤติกรรมของเด็กผู้ด้อยโอกาส โดยให้นักสังคมสงเคราะห์สังเกตพฤติกรรมเป็นรายบุคคล ด้วยแบบประเมินพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส จำนวน 16 ครั้งและตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นดำเนินการมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยเปรียบเทียบจากแบบประเมินพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส โดยดูคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง (Pre-test) และหลังการทดลอง (Post-test) โดยการทดสอบค่าที (t-test)

การแปลผลข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมคะแนนแล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลผลการประเมินพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนนประเมินค่าเฉลี่ยพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส

- 4.1 - 5.0 หมายถึง เด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการมากที่สุด
- 3.1 - 4.0 หมายถึง เด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการมาก
- 2.1 - 3.0 หมายถึง เด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการปานกลาง
- 1.1 - 2.0 หมายถึง เด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการน้อย
- 0.1 - 1.0 หมายถึง เด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการน้อยที่สุด

ผลจากการวิจัย โดยการเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส ก่อนและหลังการทดลองการจัดกิจกรรมเพลงร้องและดนตรี ภาพรวมมีทั้งหมด 5 ข้อ สรุปผลได้ตามลำดับดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย พบว่า ก่อนการทดลองเด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการด้านร่างกาย อยู่ในระดับคะแนนน้อยที่สุดและหลังการทดลองเด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการด้านร่างกาย อยู่ในระดับคะแนนมากที่สุด แสดงว่า ผลของเพลงร้องและดนตรีสามารถใช้เป็นสื่อได้ เพื่อพัฒนาการเคลื่อนไหว พัฒนาส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ดียิ่งขึ้น
2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ พบว่า ก่อนการทดลองเด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการด้านอารมณ์อยู่ในระดับคะแนนน้อยที่สุดและหลังการทดลองเด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการด้านการอารมณ์ อยู่ในระดับคะแนนมากที่สุด แสดงว่าผลของเพลงร้องและดนตรีสามารถช่วยบรรเทาหรือปรับอารมณ์ของเด็กได้เป็นอย่างดี เด็กเกิดความนุ่มนวล อ่อนโยนขึ้น
3. พัฒนาการทางด้านจิตใจ พบว่า ก่อนการทดลองเด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการด้านจิตใจ อยู่ในระดับคะแนนน้อยที่สุดและหลังการทดลองเด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการด้านจิตใจอยู่ในระดับ

คะแนนมากที่สุด แสดงว่า ผลของเพลงร้องและดนตรีช่วยให้เด็กมีจิตใจเบิกบาน ไม่ซึมเศร้า อ่อนโยน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นห่วงกัน

4. พัฒนาการทางด้านสังคม พบว่า ก่อนการทดลองเด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการด้านสังคมอยู่ในระดับคะแนนน้อยที่สุดหลังการทดลองเด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการด้านสังคมอยู่ในระดับคะแนนมากที่สุด แสดงว่า ผลของเพลงร้องและดนตรีช่วยให้เด็กเรียนรู้ถึงความเป็นไปของสังคมใกล้ตัว และสังคมนรอบข้างดีขึ้น

5. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา พบว่า ก่อนการทดลองเด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการด้านสติปัญญาอยู่ในระดับคะแนนน้อยที่สุดและหลังการทดลองเด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการด้านสติปัญญาอยู่ในระดับคะแนนมากที่สุด แสดงว่า ผลของเพลงร้องและดนตรีทำให้เด็กเกิดการตื่นตัวในการเรียนรู้มากขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผลการใช้เพลงร้องและดนตรีที่มีต่อพัฒนาการในเด็กผู้ด้อยโอกาส โดยการจัดกิจกรรมเพลงร้องและดนตรีและเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาสก่อนและหลังการจัดกิจกรรมดนตรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน มีคะแนนเฉลี่ยระยะหลังการทดลองการจัดกิจกรรมดนตรีสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า กิจกรรมเพลงร้องและดนตรีมีส่วนช่วยให้เด็กผู้ด้อยโอกาสมีพัฒนาการทั้ง 5 อย่างเพิ่มมากขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย เพลงร้องและดนตรีช่วยเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กได้ขยับร่างกายตามเสียงเพลง เสียงเพลงเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่กระตุ้นให้เด็กมีการเคลื่อนไหวของร่างกายมากขึ้น และช่วยคลายความตึงตัวของกล้ามเนื้อ อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ขณะทำการทดลองได้ พบว่า กิจกรรมเพลงร้องและดนตรีช่วยให้ร่างกายของเด็กกระปรี้กระเปร่า กระฉับกระเฉง ไม่เหงาหงอย ไม่เฉื่อยชาเกียจคร้าน เช่น การโยกตัวตามจังหวะ การทำท่าทางประกอบเพลง การร้องคลอตามเสียงดนตรี เด็กสามารถควบคุมร่างกายให้เคลื่อนไหวตามความคิดของเขา และคำนึงถึงความพร้อมเพรียงของเขากับผู้อื่นด้วย

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ เพลงร้องและดนตรีช่วยพัฒนาทางอารมณ์ ลดความกดดันทางอารมณ์ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด เด็กได้ฝึกปรับพฤติกรรมและมีพัฒนาการทางอารมณ์ที่ดีขึ้น เมื่อฟังดนตรีจะเกิดอารมณ์สุขสดชื่น สบายและเกิดจินตนาการร่วมกับเสียงเพลง เพราะดนตรีช่วยกระตุ้นการหลั่งสารแห่งความสุขจากสมองได้ จากการสังเกตในระหว่างการทดลองการจัดกิจกรรมเพลงร้องและดนตรี พบว่า เมื่อเด็กได้ฟังเพลงในขณะที่ดนตรีที่มีจังหวะเร็ว เด็กจะแสดงออกโดยการหัวเราะ มีอารมณ์แจ่มใสและมีจิตใจที่เบิกบาน ตลอดจนมีทักษะในการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

3. พัฒนาการทางด้านจิตใจ เพลงร้องและดนตรีช่วยให้พัฒนาการทางจิตใจของเด็ก มีความอ่อนโยน ใจเย็นขึ้น สังเกตได้จาก การจัดกิจกรรมการฟังเพลงและกิจกรรมการร้องเพลง ซึ่งเด็กได้ออกเสียงตามสบาย พบว่า เด็กออกเสียงร้องอย่างเปลือกเปล็น ไม่กังวล ไม่หวาดกลัว

4. พัฒนาการทางด้านสังคม เพลงร้องและดนตรีช่วยสร้างความสัมพันธ์ช่วยให้เด็กปรับตัวได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้ฝึกการเข้ากลุ่ม ทำงานร่วมกัน เด็กรู้จักการแบ่งปันและสนใจ

ผู้อื่นสังเกตได้จาก การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางดนตรี พฤติกรรมของเด็กที่แสดงออก พบว่า เด็กมีปฏิสัมพันธ์กัน มีความสามัคคีกัน ให้ความร่วมมือกันในระหว่างที่กำลังจัดกิจกรรม

5. พัฒนาการทางด้านสติปัญญาเพลงร้องและดนตรี ช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการตามเสียงเพลง สังเกตได้จากกิจกรรมการร้องเพลงและกิจกรรมการสร้างสรรค์ทางดนตรีพบว่าเด็กมีความกระตือรือร้นที่อยากจะร้องเพลง และเรียนรู้รับสิ่งใหม่ ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ ญรุธ สุธจิตต์ (2532 : 33) กล่าวถึงความสำคัญของดนตรีว่า บุคคลทั่วไปมักจะรู้สึกว่าดนตรีมีประโยชน์ต่อเด็ก อย่างไรก็ตามคงจะมีน้อยคนที่เข้าใจบทบาทของดนตรีกับเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง และแม้ว่ามีบุคคลบางคนจะทราบถึงการให้การศึกษาด้านดนตรีกับเด็ก แต่ก็มีหนังสือไม่กี่เล่มที่กล่าวถึงดนตรีกับเด็ก จึงเป็นการสมควรที่บุคคลทั่วไปโดยเฉพาะผู้ที่เป็นบิดามารดาควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อประโยชน์ในการจัดสภาพแวดล้อม และช่วยเหลือสนับสนุนให้เด็กในวัยนี้มีพัฒนาการทางดนตรีที่ถูกต้องสมบูรณ์เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาดนตรีต่อไป

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับเด็กปฐม ของ ญรุธ สุธจิตต์ (2537 : 154-155, 162) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับเด็กปฐมวัยไว้ว่า เด็กในระดับปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาทางด้านเจตคติที่ดีควบคู่ไปกับสาระดนตรี เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนสนใจและรักดนตรี ซึ่งนำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรีต่อไป การเรียนการสอนดนตรีควรคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนเสมอ

การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยมีข้อควรคำนึงหลายประการดังนี้

1. กิจกรรมดนตรีควรเป็นกิจกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมด้านดนตรีในระยะแรกและเรียนเนื้อหาดนตรีได้บ้างในเวลาต่อมา

2. กิจกรรมดนตรีควรเป็นกิจกรรมที่เน้นเกี่ยวกับความสนุกสนาน เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อดนตรี โดยมีขั้นตอนต่อเนื่องและอยู่ในรูปแบบเดียวกัน เพื่อสร้างเสริมแนวคิดและเนื้อหาตลอดจนทักษะดนตรีในขั้นพื้นฐานทุกทักษะ ได้แก่ การฟัง การร้อง การเคลื่อนไหว การเล่น (เครื่องตี) การสร้างสรรค์และการอ่าน โดยเฉพาะการฟังและการร้องเป็นทักษะที่ควรเน้นเสมอ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะดนตรีอื่น ๆ ต่อไป การฟังและการร้องอย่างถูกวิธีและมีคุณภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็น

3. กิจกรรมดนตรีควรเน้นที่การปฏิบัติเพราะเด็กในวัยนี้ไม่ชอบอยู่นิ่งเฉย กิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นทักษะดนตรีจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นอย่างดีอยู่แล้ว

4. กิจกรรมดนตรีควรผสมผสานกันอย่างกลมกลืน เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสทักษะดนตรีต่าง ๆ อย่างครบถ้วน โดยผู้เรียนควรได้ปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ในรูปของกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในแต่ละช่วงของกิจกรรมดนตรีควรกินเวลาประมาณ 20-30 นาที ต่อ 1 คาบ โดยใน 1 สัปดาห์ควรมีกิจกรรมดนตรีประมาณ 2-3 คาบ เป็นอย่างน้อย

5. สื่อในการจัดกิจกรรมดนตรีควรอยู่ในสภาพสมบูรณ์ และควรใช้ของจริงเพื่อสร้างความสนใจให้กับนักเรียน เช่น การเรียนเรื่องเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ถ้าผู้เรียนมีโอกาสสัมผัสกับของจริง ได้ฟังเสียงดนตรีจากการแสดงสด จะเป็นสิ่งที่ดีมาก

จึงสามารถสรุปได้ว่า เพลงร้องและดนตรีสามารถช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาส ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน ที่ได้รับการทดลองการจัดกิจกรรมเพลงร้องและดนตรี ซึ่งเด็กผู้ด้อยโอกาสเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย อารมณ์ ความคิดและพฤติกรรม มีความกล้าแสดงออกและคิดวิเคราะห์ได้มากขึ้นทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยนำกิจกรรมเพลงร้องและดนตรีต่าง ๆ มาช่วยเสริม เช่น การฟังเพลง การขับร้องเพลง การใช้เครื่องเคาะจังหวะ การสร้างสรรค์ทางดนตรีและการเคลื่อนไหวประกอบเพลง

ผลของการวิจัยนอกจากจะช่วยลดภาวะการณืพูดช้า ไม่กล้า หวาดกลัว สมาธิน้อยและซึมเศร้าของเด็กผู้ด้อยโอกาส ยังช่วยให้เด็กที่ได้รับการทดลองการจัดกิจกรรมเพลงร้องและดนตรี เกิดสมาธิ มีอารมณ์ที่ดี มีความจำที่แม่นยำและเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในเสียงดนตรี เพลงร้องและดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กผู้ด้อยโอกาสสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า เพลงร้องและดนตรีช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กผู้ด้อยโอกาสให้มีพัฒนาการที่ดีมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเด็กผู้ด้อยโอกาสกลุ่มตัวอย่างในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต ควรได้เข้าร่วมกิจกรรมเพลงร้องและดนตรี เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง
2. การจัดกิจกรรมเพลงร้องและดนตรี ควรเพิ่มรูปแบบ เช่น การบรรเลงดนตรีเครื่องดนตรีต่าง ๆ ฯลฯ เพื่อสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างของเด็กผู้ด้อยโอกาสที่ยังขาดโอกาส ให้ได้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมเพลงร้องและดนตรี เพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้น
2. ควรมีการศึกษาผลของการนำกิจกรรมเพลงร้องและดนตรีกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ